

"S'ha de començar a fer art, i no negoci"

Manuela Trasobares, mezzosoprano, pintora i esculptora empordanesa, aposta decididament per la rebel·lia en el seu debut com a artista fallera. Una sòlida formació artística avala la trajectòria prèvia d'aquesta artista, que conjumina el *bel canto* amb les belles arts: ex-

plantar una falla a Tarragona. Com va nàixer en vostè, l'interès per les falles?

—L'any 1934 la ciutat de Tarragona va viure les seves primeres i úniques falles. Aquest esdeveniment va ser objecte d'una exposició fotogràfica a Casa Chinchilla que em va fer pensar en la

perposició d'elements aparentment contradictoris que en una segona lectura cobren entitat com a components d'un tot temàtic. M'atreuen les imatges dels obradors dels artesans, aquest *totum revolutum* de ninots emmagatzemats m'evoca la imatge de la cambra de les andròmines d'un teatre, d'una "botiga dels horrors".

—Però fins aquell moment només realitzava exposicions i mostres d'arts plàstiques en sales o fires artesanals, no és cert?

—Sí, però modelava també grans volums de cartró-pedra, amb capes de paper, làtex i guix sobre estructures de tela metàl·lica tal com feien els artistes fallers a València pels volts dels anys vint i trenta, sense necessitat de fer servir cap tipus de motlle, per aconseguir el caràcter únic de la peça i, així, evitar-ne la reproducció industrial. A més, les pintures o escultures que exhibia en cada exposició mai no estaven concebudes com a elements aïllats, formaven part d'una unitat temàtica, com ocorre amb les falles, on cada conjunt de ninots està estretament lligat per un tema irònic o sarcàstic.

—I com van rebre les institucions locals la seua iniciativa de plantar falla?

—Va ser una mena d'imposició pactada. L'Ajuntament de Tarragona m'encomanà la realització d'una carrossa amb motiu del carnestoltes i jo vaig acceptar amb la condició que la seva figura cen-

posicions de pintura i escultura a l'Empordà i a Bulgària; decorats i escenografies teatrals per a òperes; construcció de carrosses i figures de cartró-pedra per a fires artesanals i, fins i tot, la construcció d'una falla a Tarragona.

—L'any passat, amb motiu de la festivitat de Sant Joan, va

possibilitat de recuperar aquesta tradició mediterrània que tant tenia a veure amb el que estava realitzant i per la qual des de ben jove m'he sentit molt fascinada. Quan veia les falles per la televisió quedava subjugada pel colorisme, el colossalisme, el barroquisme i el surrealisme dels monuments; per la su-

Rascant el socarrat

tral, reciclada i restaurada, s'exhibís i es cremés en un lloc públic amb motiu de la festivitat de Sant Joan.

—Deduí, doncs, que concep la incineració de l'obra com una etapa transcendent dins del procés creatiu.

—Per descomptat, creure en la immortalitat de l'art em sembla absurd. Quan un artista es mor el missatge que ha pretès transmetre en un moment determinat de la seva existència es perd perquè es devalua o es capgira amb el pas del temps i dona pas a tota mena d'hipòtesis o suposicions que en rares ocasions connecten amb el vertader significat de l'obra. Tota manifestació artística —i n'estic convençuda que les falles ho són— és fruit d'un temps, d'un moment i d'unes circumstàncies concretes de l'autor, d'una fase determinada del seu procés evolutiu com a creador i com a ésser humà i per tant, es troba **condemna**da a la mort. Des

d'aquest punt de vista el sentit de la falla entronca amb el significat més profund de la vida i veure com es crema una obra que l'artista ha hagut de realitzar enfrontant-se directament a la matèria i pràcticament sense recursos tècnics, és un poder catàrtic, una redempció, una extralimitació metafísica, és el màxim.

—Aquesta visió tan efímera que té de l'art limita, per tant, la seua producció. Els materials nobles mai no hi tindran cabuda?

—Jo cerco sempre l'expressió més immediata d'una obra i no em realitzo amb la fusta o la pedra perquè són masclistes. Es necessita força per a treballar-les. Jo no puc perdre tant de temps a tractar d'obtenir una expressió d'una pedra; probablement quan l'obtingués el meu estat d'ànim o les meves idees ja haurien evolucionat i no em sentiria gens identificada amb

el missatge que en un principi pretenia transmetre, cosa que també és extrapolable en el meu cas al procés de realització d'una falla. M'agrada més la immediatesa i la màgia que possibilita la mal-leabilitat del cartró.

—I és aquest concepte tan romàntic que té de l'art el que despertà en vostè la necessitat d'especialitzar-se en la construcció de monuments?

—En un primer moment i, un cop realitzada la falla tar-

ragonina, vaig sentir la necessitat de traslladar-me a València senzillament per a conèixer les noves tècniques i materials que s'empraven en la construcció de falles a fi d'aplicar-les a la meua producció de sempre. Volia presenciar en directe com s'encaixaven i muntaven peces de dimensions mastodòntiques, com aquella rèplica del David o el Gulliver que coneixia per referències de la premsa o la televisió. Deu semblar un tòpic però el procés de la plantada m'impactà de tal manera que va ser determinant a l'hora de prendre la decisió. Recordo que em trobava a peu de la falla del Pilar i l'interès que vaig mostrar fou tal que el mateix Santaaulàlia em va impartir a peu de cadafal la primera lliçó teòrica sobre els avantatges del suro blanc i el seu procés de treball. De cop i volta em vaig assabentar que per a realitzar una falla calia superar unes proves d'homologació.

—I tot seguit, decidí de presentar-s'hi?

—Efectivament, va ser una reacció instintiva i molt pròpia del meu caràcter, però quan em van fer arribar el temari vaig començar a angoixar-me, fins i tot vaig estar a punt de desistir. No em preocupaven les proves pràctiques, els exercicis de càlculs d'escala, ni tampoc les entrevistes per demostrar el meu do de gents. Ara bé, tot allò relacionat amb la part més tècnica del procés de construcció o amb la història de les falles em feia una por increïble. La paraula "sacabutx" em feia un repèl! Vaig tenir una acollida fantàstica per part dels agremiats.

—No ha hagut de fer cap concessió a l'estètica imperant en matèria fallera?

—De cap manera. Estic en contra de la unificació i apos-

to de forma decidida per la diferència. S'han d'emprar noves textures, confiar en l'espontaneïtat d'una idea i defugir academicismes imposats des de dalt. L'art ha de ser conseqüent amb l'estètica de la seva època i, sobretot, amb l'artista mateix. Crec en la individualitat, i penso que un creador no ha de trobar-se determinat per res.

—Si considerem que moltes comissions desitgen assegurar-se un premi i que tota tendència al canvi és castigada pel jurat qualificador, això pot limitar el seu mercat?

—Al llarg de la història de l'art sempre han existit els contractes i els artistes mai no s'han deixat portar pel compromís. Quan a Rodin l'encomanaren que realitzara un monument a Balzac segons preceptes clàssics va erigir una escultura impressionista en forma de gran fal·lus perquè volia reflectir la vitalitat de l'artista, la seva personalitat. Un artista ha de tenir un criteri propi i la capacitat de reeducar els espectadors, començant pels seus clients. Si aquests finalment confien en el producte que se'ls ofereix i se'n mostren satisfets, esdevenen els seus millors aliats per a lluitar contra el convencionalisme imperant. L'artista que argumenta que es deixa portar per les lleis del mercat es traeix a si mateix i no confia en la seva pròpia llibertat. S'ha de començar a fer art i no negoci. Renunciant a la bohèmia s'aconsegueix seguretat econòmica però s'obren les portes a la inseguretat espiritual. Jo no estic disposada a perdre mai la meua frescor ni a deixar-me condicionar per res ni per ningú. Em trobo orgullosa de la comissió que em contractà, que des d'un principi confià en la meua estètica i es mostrà tolerant per a deixar que l'esbós que els vaig

presentar evolucionés en un sentit més crític, juganer i morbós.

—Temàticament, la seua falla és valenta i compromesa, tot un bram que advoca per la llibertat sexual a partir de referents que en el context faller podrien ser considerats tabús. No pensa que arrisca massa?

—Vull deixar de banda allò considerat com "políticament correcte", aquesta pseudohipocresia fruit del llast del feixisme que encara impera a nivell mundial i que troba el seu màxim exponent en el capitalisme americà. Indirectament l'argument de la falla es troba relacionat amb un dels espectacles en què vaig col·laborar com a escendògrafa: *El crit dels castrats*, perquè expressa la forma de sentir de tots aquells que hem patit l'opressió i finalment hem decidit eixir de la cleda per tal de fer-nos valdre, dels que som diferents, dels que no ens neguem a sotmetre'ns a certs valors de la doble i beguina moral burgesa. La falla exposa de forma oberta les diferents opcions sexuals a què pot optar tot ésser humà i esdevé un cant contra el masclisme imperant. El plàtan esdevé un dels leitmotius del cadafal, com a símbol de l'òrgan sexual masculí i és utilitzat amb tanta frivolitat com les falles, la publicitat o els *mass media* fan ús de la mamella o dels atributs femenins.

—Manifesta una clara influència dels surrealistes en el seu quefer artístic, veritat?

—I Tant! A Portlligat el meu avi féu de model per a un quadre de Salvador Dalí, al qual jo també vaig tindre l'oportunitat de conèixer. A més de l'automatisme, d'ell vaig heretar l'inconformisme i l'esperit de rebel·lia. Però la meua producció és un potipoti, on també trobem refe-

rents de Disney, de l'impressionisme escultòric de Rodin, de l'expressionisme alemany o fins i tot de la plàstica de Fellini o de les postals nadalenques de Ferrandiz. Concepció la falla com un collage tridimensional on tota mena d'influències i materials creats o prefabricats formen part d'un tot estètic: purpurines, articles ornamentals de les tendes de vent durs i materials insospitats complementen i confereixen entitat a la pintura o escultura.

—Amb tot, la seua obra esdevindrà una credencial del seu estil. Una carta de presentació que pot truncar o perpetuar el seu futur com a artista fallera, perquè serà jutjada alhora pel Gremi, pel jurat Qualificador i pels fallers.

—És cert, però considero que no es tracta d'una obra mestra, sinó tan sols un pas inicial, un treball primerenc en allò que espero i desitjo que esdevingui la meua aportació al món faller de cara al futur. Si triomfo, em nego a quedar-me estancada i a imposar-me qualsevol mena de llast, ja he dit que confio en l'evolució i ni jo mateixa sé els reptes que podré plantejar-me de cara al demà.

**Gil-Manuel
Hernández**